

Dialogoog in Actie

Evaluatie dialogen 'Koloniaal verleden/slavernijverleden',

DiA Werkgroep Slavernijverleden

Amsterdam, 13 november 2023

Stichting Dialogoog in Actie (DiA) heeft in dit speciale herdenkingsjaar extra aandacht besteed aan ons slavernijverleden en de impact daarvan op heden. We hebben gesprekken tot stand gebracht en verbondenheid gecreëerd, door daarbij steeds ervan uit te gaan dat het ons gezamenlijke verleden is. Amsterdammers werden uitgenodigd om over de pijn van de families van tot slaafgemaakten en de doorwerkingen van ons slavernijverleden in het heden in gesprek te gaan. Steeds werd een link gelegd tussen het verleden, het heden en de toekomst.

In dit herdenkingsjaar '150/160 jaar Slavernijverleden' heeft Dialogoog in Actie vanaf juni tot in oktober acht dialogen georganiseerd, die verbonden werden aan een activiteit.

- 14 juni – Anansi-dialogoog,
 - 3 dialogotafels, 18 deelnemers;
- 24 juni - Keti Koti Tafra,
 - 4 dialogotafels, 29 deelnemers;
- 27 juni – Boottocht langs koloniale panden Amsterdam met ROC jongeren,
 - 10 volwassenen, 14 ROC studenten;
- 21 juli – Wereldmuseum: Onze Koloniale Erfenis (stadsdeel Zuid),
 - 5 dialogotafels, 39 deelnemers;
- 15 september - Angisa-dialogoog,
 - 3 dialogotafels, 27 deelnemers;
- 20 september – Boottocht langs koloniale panden Amsterdam met volwassenen,
 - 41 deelnemers;
- 6 oktober – Wereldmuseum: Onze Koloniale Erfenis (stadsdeel Oost),
 - 4 dialogotafels, 26 deelnemers;
- 13 oktober – Stamboom en herkomst Surinaamse familienamen ('Stamboomdialogoog'),
 - 5 dialogotafels, 42 deelnemers.

De werkgroep Slavernijverleden van Dialoog in Actie (DiA) is multicultureel samengesteld en bestaat uit 6 deelnemers. Voor enkele dialogen werden extra dialoogleiders ingezet. In totaal waren 9 vrijwilligers, een HBO-stagiaire en een (betaalde) coördinator betrokken bij de organisatie en de dialogen. In totaal hebben 236 deelnemers deelgenomen aan de dialogen. Dit zijn geen unieke deelnemers; sommige deelnemers hebben aan meerdere dialogen meegedaan.

Evaluatie

De werkgroep heeft een schriftelijke (zelf-)evaluatie gedaan van de activiteiten¹. De belangrijkste vragen voor deze evaluatie zijn: (1) hebben wij voldoende *recht gedaan* aan het herdenkingsjaar en (2) in welke mate zijn de *doelen bereikt*:

- herdenken en vieren;
- kennis overdragen;
- dialoog als middel om het maatschappelijk gesprek over heikele thema's te bevorderen;
- dialoog als middel om verbinding tussen verschillende doelgroepen, wederzijds respect en onderling vertrouwen te bevorderen.

Samenvatting:

Op basis van deze zelfevaluatie mogen wij de conclusie trekken dat de activiteiten goed tot uitstekend zijn uitgevoerd en dat de dialogen in grote mate hebben bijgedragen aan het bereiken van de gestelde doelen. De werkgroep is trots op de combinatie van activiteiten, die een goede verhouding tot elkaar hadden: kennis overdragen, dialogen waarin de verdieping werd gezocht, persoonlijke ervaringen en verhalen werden gedeeld, er was ruimte om naar elkaar te luisteren, er werd gebruik gemaakt van bijzondere creatieve uitingen. De samenwerking met andere organisaties zoals het Wereldmuseum en De Bazel was uitstekend en heeft bijgedragen aan het succes. Er werd niet alleen een divers publiek aangetrokken, maar ook een geheel nieuw publiek. De twee boottochten werden georganiseerd in samenwerking met Rederij Smidtje, die een forse korting gaf. Van de boottocht met volwassenen is een video gemaakt die binnenkort op de website wordt geplaatst. Het succes van deze boottocht is voor de rederij aanleiding om met DiA in gesprek te gaan over toekomstige samenwerking.

De dialogen werden goed bezocht, zowel door mensen die zich rekenen tot de nazaten van slaafgemaakten als witte Nederlanders, door jong en oud en mensen van andere nationaliteiten. Steeds werd goed de verbinding gelegd tussen het verleden, het heden en de toekomst. De werkgroepleden zijn van mening dat de dialogen hebben bijgedragen aan wederzijds begrip, aan erkenning, het verwerken van het slavernijverleden en de pijnlijke geschiedenis. Het is moeilijk te zeggen of de activiteiten hebben bijgedragen aan verandering van vooroordelen of dat de dialogen hebben bijgedragen aan heling. Wel denken wij dat de

¹ Van de 6 werkgroepleden hebben 5 de evaluatie ingevuld.

activiteiten en dialogen hebben bijgedragen aan individuele heling/helingsprocessen. Hieronder volgt een nadere uitwerking van de evaluatie door de werkgroep: de mate waarin de doelen zijn behaald en de waardering van het functioneren van de werkgroep en de organisatie van de dialogen.

In welke mate zijn de doelen gehaald?

○ Herdenken/vieren 150/160 jaar Slavernijverleden:

Op 24 juni werd een Keti Koti Tafra georganiseerd in Huize Lydia. De werkgroep is het er unaniem over eens dat deze avond volledig in het teken stond van herdenken en vieren van Keti Koti, het verbreken van de ketenen. Deze avond wordt hoog gewaardeerd: voldoende/goed tot driemaal uitstekend. De andere activiteiten/dialogen stonden minder in het teken van herdenken/vieren, maar hebben daaraan wel bijgedragen.

De Keti Koti Tafra stond in het teken van culturele kennisoverdracht van de Surinaamse rituelen, gebruiken en liederen die betrekking hebben op het slavernijverleden en werd afgesloten met muziek en dans. De rituelen waren passend, er was een feestelijke heri heri maaltijd. Tussen de verschillende onderdelen door was er ruimte voor dialooggesprekken aan de tafels, waarin er aandacht was voor het slavernijverleden en de pijnlijke geschiedenis. Deze gesprekken werden als zinnig en belangrijk ervaren en hebben bijgedragen aan bewustwording. Juist de combinatie van gezellige ontmoeting en het voeren van dialooggesprekken zorgden voor een goed evenwicht.

Als aandachtspunt wordt genoemd: er was behoefte aan meer uitleg over de rituelen (trowé watra /plengoffer) en het verhaal er achter. De handelingen leidden tot veel vragen.

De werkgroep adviseert om een volgende keer meer uitleg te geven over het plengoffer, overige rituelen en de heri heri maaltijd. Het heeft de voorkeur een interview voor te bereiden met degene die de rituelen uitvoert en voldoende ruimte te geven voor vragen van het publiek.

○ Kennis overbrengen (leren en ervaren) koloniaal verleden/slavernijverleden

De rondvaarten langs de koloniale panden, de dialogen in het Wereldmuseum en de stamboomdialoog in De Bazel hebben volgens de werkgroep goed tot uitstekend bijgedragen aan kennisoverdracht over het koloniale en slavernijverleden. De rondleidingen door de museumdocenten van het Wereldmuseum, de uitleg van de gids tijdens de boottochten en de presentaties in De Bazel hebben hier bijzonder aan bijgedragen en worden zeer hoog gewaardeerd. Wij zijn van mening dat de informatie die vanuit verschillende perspectieven

werd gegeven, een completer beeld gaf van het koloniale verleden. De combinatie van rondleidingen en/of presentaties, toelichting en uitleg met aansluitend de dialogen gaven ruimte voor verkenning, verdieping, verrijking en bewustwording.

Tijdens de dialogen was er vaak kennisoverdracht door de deelnemers zelf. De persoonlijke verhalen tijdens de dialogen waren heel inspirerend, vaak ontroerend. De meesten verhalen gingen over veerkracht, creativiteit, trots, spiritueel en het heden. Je moest hier in Nederland je plekje vinden, overleven en doorleven.

Aandachtspunt is de boottocht met de jongeren van de ROC. Er kwamen minder jongeren dan was afgesproken met de school: 14 jongeren en drie docenten. De doelgroep was te klein om goed te kunnen beoordelen in hoeverre de doelen zijn gehaald. Ze hadden weinig kennis over het slavernijverleden. En dat maakt het moeilijk om hierover met elkaar te praten. DiA heeft het ROC aangeboden met deze groep jongeren een bezoek te brengen aan het Wereldmuseum met een rondleiding over de tentoonstelling Onze Koloniale Erfenis. DiA wil zo bijdragen aan verbetering van kennis van het koloniaal verleden en aan bewustwording van de doorwerking van dit verleden in het heden.

Een tip is om tijdens de boottocht met volwassenen ook een bezoek te mogen brengen aan een van de koloniale panden.

○ **Verbinding leggen tussen verleden, heden en toekomst**

Terugkijkend op het gehele programma is de werkgroep het er over eens, dat in alle dialoogbijeenkomsten de juiste aandacht is geweest voor het leggen van verbindingen tussen verleden, heden en toekomst. Alle activiteiten en dialogen gaven stof tot nadenken en waren daarvoor een bron van inspiratie.

In het bijzonder worden genoemd:

- *Anansi-dialoog & Agnisa-dialoog*: in beide thema's is kunst als uitingsvorm gebruikt om onderwerpen op een geheel verrassende en unieke manier te presenteren.
- *Stamboom-dialoog*: de verhalen over familieonderzoek, de tips en mogelijkheden die gedeeld zijn.
- *Wereldmuseum*: de kunst in het museum en de verhalen erbij.

Anansi is het verleden, heden & de toekomst. Anansi gaat met z'n tijd mee van orale verhalen onder een manjaboom, in boekvorm bij de open haard en voor het slapen gaan en spoken word in bibliotheek/theater. Anansi staat symbool voor kracht, sterk spiritueel en terug naar de oorsprong. Het persoonlijke verhaal van Achi Chioma sprak iedereen aan. De achterliggende gedachte van de Anansiverhalen was voor velen aan de dialoogtafel een eyeopener.

Angisa van stof stijven met casavegomma tot Angisa van klei harden in een moderne oven van 800 graden. Angisa als boodschap op de plantage – angisa in de vorm van moderne kunstobject en de details in de kleiangisa's. Daarnaast was er het persoonlijke verhaal van Audrey Felter.

De behoefte om verbinding te leggen vanuit het verleden met heden en toekomst verschilt tussen de mensen. Opgemerkt wordt, dat hierin verschil is tussen de nazaten van slaafgemaakten en witte Nederlanders. Voor veel nazaten van slaafgemaakten is de verwerking van het verleden, de heling, nog heel belangrijk en staat dat voorop. Bij witte Nederlanders spelen ontkenning en schaamte, bewustwording en vervolgens verwerking.

Het succes van ons programma zit volgens de werkgroep in de combinatie van 'Ken uw geschiedenis', gezelligheid, informatie delen met daarbij de persoonlijke verdieping en natuurlijk de onderlinge verbinding leggen.

Verbinding leggen tussen zwart en wit

De werkgroep is van mening dat de dialogen voldoende/goed tot uitstekend hebben bijgedragen aan het leggen van verbinding tussen zwarte en witte deelnemers. Bij alle dialogen was er een diversiteit aan deelnemers, ook in leeftijd, en zijn we er goed in geslaagd om steeds een goede mix aan de dialoogtafels te hebben. Er waren goede gesprekken tussen de zwarte en witte deelnemers, soms intens, met altijd betrokkenheid van beide kanten. De dialogen hebben laten zien dat beide groepen bereid zijn om met elkaar om de tafel te gaan zitten. Het lukte ons om onderling verbinding aan te gaan. We weten steeds beter dat we alleen samen de tijden van het slavernijverleden kunnen verwerken, ten behoeve van een betere toekomst.

De goede voorbereiding van de dialogen heeft daar aan bijgedragen: er was steeds een duidelijk beeld van de doelen en welke punten bespreekbaar gemaakt moesten worden in de dialogen. Er werd veel ruimte gegeven voor de eigen ervaringen van de deelnemers, er waren de persoonlijke gesprekken die plaatsvonden tijdens de dialogen, het samen luisteren en samen beleven van de activiteiten.

Ook wordt opgemerkt dat we juist meer aandacht zouden moeten hebben voor het leggen van verbinding tussen groepen. 'We hebben nog een lange weg te gaan als het gaat om de verbinding aan te gaan. Er is nu nog te veel aandacht voor het individuele belang.' De samenhang tussen mensen en groepen op buurtniveau heeft meer aandacht. Dat zou mogelijk gemaakt kunnen worden door actieve buurtbewonersgroepen te initiëren en zorg te dragen voor borging in alle activiteiten en in het dagelijks doen en laten in de buurt.

Bijdragen aan *heling*

De doelstelling *heling* is volgens de werkgroep niet of onvoldoende gehaald. Het is de moeite waard om de opmerkingen van de werkgroepleden te lezen:

- Bij *heling* gaat het om een proces, waartoe aanzet is gegeven door de activiteiten en de dialogen. De verschillende deelnemers waren in een verschillend stadium van *heling*. Voor sommige mensen viel het wat rauw op het dak. Niet iedereen had zich gerealiseerd wat een dialoog betekent en wat het met je kan doen. Ik hoop dat het ook voor die mensen een positieve ervaring is geworden.
- Bij witte Nederlanders spreken we niet zo over *heling*. Wat ik merkte in de gesprekken en de feedback achteraf, is dat zij sowieso wilden luisteren en open staan voor informatie en dat dat schaamte oproept.
- Voor *heling* is het nog te vroeg voor zowel mensen van kleur als wit. Veel mensen gaan nu pas open voor de eigen geschiedenis. Zolang er onderhuids racisme en uitsluiting is als gevolg van het slavernijverleden, is er nog geen rust voor *heling*.
- Ik denk dat er nog altijd veel pijn zit en dat deze dialogen een klein deel zijn geweest van alleen de Surinaamse geschiedenis. Ik denk dat we nog niet zo'n sfeer hebben kunnen creëren, waarin mensen echt vanuit emotie kunnen spreken.
- *Heling* is grotendeels een individueel proces. Dit resultaat is eigenlijk niet echt collectief te 'meten'.
- Punt is ook dat *heling* pas aan de orde is, als er eerst aandacht is voor bewustwording en kennisdeling, acceptatie en verbinding.

Erkenning is volgens de werkgroep wel aan bod geweest, vanwege de vele landelijke activiteiten. En vooral de excuses van de minister president Rutte en op 1 juli van koning Willem Alexander. Dat is de eerste aanzet om te komen tot *heling*. In de dialogen kwam de betekenis voor de betrokkenen aan de orde. De dialogen hebben bijgedragen aan bewustwording en aangespoord tot meer kennis vergaren. De activiteiten en elementen die genoemd worden omdat zij mogelijk aanzet hebben gegeven tot *heling* zijn:

- Het persoonlijke verhaal van Anchi Chioma,
- Het delen van verhalen,
- Het aanreiken van tips hoe zelf onderzoek naar de familiegeschiedenis en de stamboom gedaan kan worden,
- De woorden op de eigen papieren angisa op de dialoogtafel.

Wellicht is het een aanbeveling om volgend jaar (enkele/een selectie) deelnemers te bevragen of en in welke mate de activiteit/dialoog heeft bijgedragen aan hun proces van *heling*. Dit kan met een schriftelijke evaluatie of een persoonlijk interview. Het doel hiervan zou zijn hiervan te leren en mogelijk verbetering aan te brengen in de activiteit/de dialogen of misschien moeten verwachtingen worden bijgesteld, omdat '*heling*' een individueel proces is.

Welke activiteiten en elementen hebben heel specifiek of op een bijzondere manier bijgedragen ?

De volgende twee activiteiten worden genoemd:

- De rondleidingen in het Wereldmuseum: mooi dat er zo een divers publiek was, en ook veel deelnemers. Dit was bij uitstek een activiteit waarin veel kennis werd overgedragen, met veel context en met duidelijke verbinding naar heden en toekomst. Voor alle deelnemers was er wel iets waardoor zij zich aangesproken voelden. In de dialogen kwam dat goed terug: een veelvoud aan indrukken en gespreksonderwerpen, waarbij duidelijk bleek dat *alle* deelnemers zich aangesproken voelden.
- Keti Koti dialoog: samen eten (maaltijd), verhalen aan elkaar vertellen en culturele inspiraties, symbolische en rituele handelingen, dans, liederen die betrekking hebben op het slavernijverleden.

Was er – gelet op de doelen - een *goede balans* tussen de activiteiten?

De werkgroep is het unaniem eens dat er een goede balans was tussen de activiteiten. Het programma was interessant voor diverse mensen met diverse achtergrond en interesses. Er was een goede keuzemogelijkheid tussen de activiteiten. Het totale programma had een goede samenhang: informatieoverdracht, verhalen delen, presentaties, rondleiding, rondvaarten, kunstzinnige vormen, dans, zang, persoonlijke inleidingen, muziek, eten. Er zijn verschillende werkvormen en creatieve uitingen gebruikt.

Welke *doelgroepen* zijn bereikt door deze dialogen?

Er was steeds ruime deelname van nazaten van slaafgemaakten, voornamelijk Surinamers. Er waren jongeren, met name bij de dialogen in het Wereldmuseum. Maar ook witte Nederlanders en mensen met andere migratie-achtergrond.

Volgens de werkgroep was er een redelijk goede spreiding van doelgroepen. Dit werd waarschijnlijk bevorderd doordat er dit jaar in het kader van de 150 /160 jaar herdenking bredere aandacht was voor het brede slavernij verleden, ook op de televisie en in tijdschriften.

De doelgroepen zijn op een goede manier bereikt, met name door de dialooggesprekken die na een inleiding of activiteit plaatsvonden. Alle 8 dialogen werden goed bezocht. Er was ruimschoots aandacht de diverse thema's en er was veel belangstelling voor de diverse onderwerpen.

Is er verbinding gelegd tussen mensen/groepen?

Tijdens de dialogen is er kennisgemaakt met elkaar. In hoeverre er verbindingen zijn gelegd is moeilijk te zeggen. Er is wel naar elkaars verhalen geluisterd. Eén werkgroep lid is van mening dat er geen verbinding is gelegd.

Wij zagen gesprekken tussen verschillende mensen, zwart en wit. Met name de boottocht en het wereldmuseum leenden zich goed voor nieuwe ontmoetingen, gesprekken tussen verschillende mensen. Langzaam groeit het besef dat het een gedeelde slavernijgeschiedenis is. Men begint er nu over na te denken en zich er aan tafel over uit te spreken.

Denk je dat door deze dialogen vooroordelen die deelnemers mogelijk hebben zijn verminderd?

De werkgroep leden verschillen van mening over de vraag of vooroordelen zijn verminderd. Wij denken dat de mensen die meededen aan de activiteiten al kwamen vanwege belangstelling en betrokkenheid. Menigeen deed nieuwe kennis op, maar was er ook een nieuwe ervaring en gaf dat aanleiding om nieuwe inzichten te krijgen? Mochten er mensen zijn geweest met (nare) vooroordelen, dan zullen die ook beter begrip hebben gekregen voor de ander?

Een werkgroep lid stelt de vraag terug: 'Vooroordelen verminderd? Wel heel wat meer besef.' Dat maakt zij op uit opmerkingen als: 'Dialoog zoals jullie het organiseren is een mooi manier van met elkaar praten en ervaringen delen zonder aangevallen te worden.' 'Ik heb er niet bij stil gestaan dat de slavernij nog maar 5 generaties terug was.' 'Nu begrijp ik waarom sommige mensen zo emotioneel reageren.' 'Ik vraag mij af hoe witte mensen diep van binnen de slavernijgeschiedenis ervaren.'

Door het delen van de verhalen hebben de mensen meer begrip voor elkaar en elkaars standpunten en elkaars pijn, verdriet en / of boosheid. Maar: 'Nee, ik denk niet dat vooroordelen zijn verminderd.' Er is meer kennis gedeeld over het Koloniale Verleden en het besef groeit dat het een gedeeld verleden is. Er is erkenning en bewustwording over dit verleden opgang gekomen.

Praktische zaken

Werkoverleg

Over het werkoverleg zijn we matig tot goed tevreden, over het algemeen hebben we er een goed gevoel bij, een lid vond het overleg zelfs uitstekend. Er wordt opgemerkt dat het meestal heel rommelig was, een beetje chaotisch. Elkaar ontmoeten was op zich goed, voor de discussie, informatie over en weer, afstemmen. Niet altijd efficiënt maar wel goed voor de

brede betrokkenheid. Voor een lid was het zoeken in het begin wat er werd verwacht en hoe zij haar bijdrage kon leveren. De frequentie was goed.

Communicatie email/whatsapp

De communicatie wordt goed en uitstekend genoemd, maar er zijn wel een paar aandachtspunten:

- Het is onduidelijk of iedereen wel op tijd apps of email leest. De app werd niet altijd zakelijk gebruikt.
- Scripts met rolverdeling werden niet altijd goed gelezen, waardoor soms de communicatie tijdens activiteiten misliep.
- Via whatsapp ging nog wel, voor de grote bestanden was e-mail prima.
- De communicatie vond ik op Whatsapp een beetje overweldigend (in het weekend bijvoorbeeld). En door de hoeveelheid berichten onoverzichtelijk. De praktische dingen werden goed over de mail gecommuniceerd.
- Soms was de whatsapp communicatie verwarrend!

Vorbereitung activiteiten

De voorbereiding vond vooral achter de schermen plaats. De voorbereidingen waren goed, lopende het programma ging de voorbereiding van goed naar prima. Er is een aantal prachtige draaiboeken gemaakt, hulde voor het resultaat. 'Ik heb genoten tijdens de voorbereiding van mijn deel van activiteit' en 'Fijne mensen in de werkgroep'.

Kwaliteit en geschiktheid van de locaties:

	uitstekend /goed:	voldoende:	liever niet meer:
○ Oranjekerk	xxxx	x	
○ Huize Lydia	xxxx		x
○ Boot Smidje	xxxxx		
○ De Bazel	xxxxx		
○ Wereldmuseum / Studio	xxxxx		
○ CC Amstel ²	xxxx		

De mooie locaties waar de dialogen hebben plaatsgevonden en de thema's die zijn behandeld tijdens de dialogen sloten goed op elkaar aan in de reeks. De juiste keuze voor een locatie hangt sterk af van het thema. De volgende opmerkingen zijn gemaakt:

- CC Amstel is op zich een leuke locatie, maar jammer dat er zo gesleept moet worden met tafels en zo. Ook jammer dat geen gebruik gemaakt mocht worden van het servies.

²CC Amstel was vergeten in het evaluatieformulier, maar werd gelukkig door enkelen wel benoemd.

- Ik bemerk dat je bij de vraag 'locatie' ook iets moet vinden over laagdrempeligheid. In dat opzicht scoren buurthuis Lydia en Oranjekerk beter dan het museum en De Bazel
- Tja en de bootprachtig als locatie en voor informatie etc. Maar voor de dialoog weer minder.
- Ik heb op alle plekken een fijne dialoog kunnen houden. Alleen op de boot met de jongeren was dat wat minder door het te kort aan ruimte per groep. Het werkte beter toen we gezamenlijk in gesprek waren.

Algemene opmerkingen en bijzonderheden:

De werkgroepleden zijn blij en trots op het resultaat, wat er is bereikt en op de draaiboeken die zijn geschreven. Ze vonden de organisatie prima, het werkte uitstekend. Iedereen kwam zijn/haar afspraken goed na. De coördinatie en de uitvoering verliepen volgens het vooropgezet plan. De inzet, bijdrage en samenwerking met de gespreksleiders was ook goed. Ook de afspraken met externe partners (Wereldmuseum, Stads Archief, Rederij Smidtje) verliepen goed.

Onthouden en meenemen voor volgend jaar:

Algemeen:

- De dialoog bijeenkomst als ontmoeting. Zou verder ontwikkeld kunnen worden als een (DiA) project t.b.v. Community building
- Probeer dialoog zoveel te verbinden aan een al bestaande activiteit en zoek samenwerking met de organisatie van die activiteit. Zoals bijvoorbeeld de tentoonstelling Famiri-Familie met een nieuw publiek. Hetzelfde geldt voor het Wereldmuseum: dat trekt nieuw en divers publiek. Daardoor hebben we mooie activiteit kunnen neerzetten.
- Per dialoog een doel opstellen zodat je als dialoogleider daar actief aan kan bijdragen.
- Meer witte en vooral nieuwkomers betrekken bij de dialoogtafel over slavernij.

Specifiek:

- Vasthouden in programma: boottocht volwassenen, Wereldmuseum. Dankzij deze activiteiten hebben we een belangrijke uitbreiding van nieuwe geïnteresseerden gekregen.
- Twee keer Wereldmuseum? De eerste ronde was snel vol, bij de tweede kostte het meer moeite om deelnemers te werven.
- Keuze voor volgend jaar, bijvoorbeeld: 4 thema's kiezen:
 - Keti Koti dialoog/verbinding/ samen eten(maaltijd), en culturele inspiraties , symbolische en rituele handelingen, samen dans, samen liederen zingen, samen vieren.
 - Wereldmuseum (kennisoverdracht/bewustwording
 - Boottocht (kennisoverdracht/bewustwording
 - Stamboom/Familienamen ism Stadsarchief Amsterdam

- Boottocht: de gids was goed. Drie algemene dialoogvragen tussen de vertelling door was heel goed. Zo houden volgend jaar.
- Boottocht met jongeren: alleen als er echt goede afspraken gemaakt kunnen worden met de school en jongeren ook echt komen! De boottocht moet een onderdeel zijn in een pakket wat op de school wordt aangeboden. Jongeren verplicht? 'Studiepunten' ervoor krijgen?
- Grootte van de boot was prima, want iedereen bleef bij de les, maar misschien wel 3 boottochten.
- Ervoor zorgen dat er voldoende zitplaatsen zijn voor iedereen die meevaart.
- Surifood erin houden!

Werkgroep/overleg:

- Net als dit jaar, op tijd beginnen met de opstart.
- Opnieuw zorgen voor een werkgroep met een mooi netwerk en goede ideeën en vooral een goede trekker.
- Duidelijke agenda en afspraken.
- Misschien een idee om taken te verdelen per twee mensen op basis van expertise of als iemand het leuk vindt om bijvoorbeeld te focussen op werving van deelnemers.